

BIDRAG TIL DISKUSSIONEN OM NYE VEJE FOR IMPORTREGULERINGEN

AF C. V. JERNERT

DE Forhaabninger, der fra mange Sider næredes, om gennemgribende Ændringer i det danske Importreguleringsystem ved Udløbet af den Lov, hvorpaa Ordningen hvilede indtil Udgangen af 1935, maa ved den nye Lov, der nu er løbende indtil Udgangen af 1937, siges i ret ringe Grad at være opfyldte. De eneste Ændringer, der er sket, er jo, at 1931-Importører, der ingen Import har haft i 1934, mister deres Importret, og at der aabnes Administrationen Adgang til ved Tildelingerne at kunne tage Hensyn til den Udvikling eller Tilbagegang, de enkelte Firmaer har gennemgaaet siden 1931, hvorved de værste Urimeligheder i Loven menes fjernede. Naar Lovgivningsmagten saaledes ikke har ment, at Tidspunktet var inde til at foretage en afgørende Ændring i den bestaaende Ordning trods de Betæneligheder, der ogsaa ud fra samfundsmæssige Betragtninger har været fremme, maa Aarsagen hertil sikkert søges i følgende Omstændigheder:

For det første kan det vel siges, at kun en ringe Del af Utilfredsheden med Valutaordningen har givet sig Udslag i en konstruktiv Kritik. Det har ikke manglet paa Besværinger over Enkeltforhold og lignende; men det, at Ordningen som Overgangsfænomen jo maa siges stort set at have opfyldt Hovedformaalene og for en Tid at have gavnet ret betydelige Dele af dansk Erhvervsliv, har gjort, at Grundlaget for en udbredt Fællesopfattelse af Farerne og Gøenerne ved at fortsætte gennem en længere Periode næppe kan siges at have været til Stede i udpræget Grad. For det andet kan det vel ogsaa betragtes som givet, at Formen for en Nyordning ikke ligger snublende nær, naar det tages i Betragtning, at en saadan ikke alene skal opfylde Hensynet til Kronekurs, Handelspolitik og Beskæftigelse, men ogsaa imødegaade Skavanker, der ret beset hæfter ved Valutaordningen, som vi har den i Dag. Udarbejdelsen af et nyt Forslag kan derfor ventes

at tage en vis Tid. Endelig har sikkert ogsaa Hensynet til forestaaende Forhandlinger om Handelsaftaler af nærliggende Grunde spillet en Rolle ved Overvejelserne af Betimeligheden af netop nu at gaa til en gennemgribende Ændring. Da man imidlertid ikke kan frigøre sig for det Indtryk, at Importreguleringen i dens nuværende Form er ved at nærme sig en Fase, hvor Virkningerne som Overgangsfænomen er ved at ebbe ud — hvad der lader formode, at de forskellige Erhvervs Stilling bedre end hidtil lader sig forene — og at Resultatet heraf formentlig vil være det, at Priserne herhjemme vil udvikle sig i en Retning, der i højere Grad end hidtil kan tænkes at paakalde Samfundets Interesse, er Tidspunktet for en generel Drøftelse af Importreguleringen og den fremtidige økonomiske Politik sikkert nu ved at være inde.

At den gældende Importregulering har udspillet sin Rolle som Overgangsfænomen, viser sig særligt overfor det beskæftigelsesmæssige Hovedformaal. Hvis man nemlig i Dag gør Stillingen nøgternt op, bliver man klar over, at Udbygningen af de Dele af vort Produktionsapparat, der ikke øger vore Eksportmuligheder, og til hvis Drift der kræves øget Import af Raastoffer, har naaet sit Mætningspunkt for Øjeblikket. Og ser man det beskæftigelsesmæssige Hovedformaal i en Bevarelse af status quo, vil man forestaa, at selv dette er vanskeligt nok at opretholde. — Ved en omhyggelig Rundspørge vil man hos Engroshandelen kunne konstatere, at Vanskelighederne ved at forsyne de bestaaende Virksomheder med Raamaterialer er stor og stigende, samtidigt med at der ikke findes blot nogenlunde rimelige Lagre; hos store Dele af Industrien vil man høre, at ogsaa her kan man bekræfte Vanskelighederne med at skaffe, hvad der skal bruges; og hvis en Spadseretur i Gaderne ikke giver Indtryk af nogen udpræget Varemangel, vil Detailhandleren kunne fortælle, at Kvaliteterne er forringede, og at i Udstillingsvinduerne vil man sidst se, at Vareknaphed gør sig gældende. Der kan heraf udledes, at bedres vore Eksportmuligheder ikke, vil Importreguleringen snart føles relativt haardere, eller hvad der er det samme, Efterspørgslen vil blive begrænset ved en stigende Pristendens — maaske til Fordeling af Trykket og af Hensyn til Kronekursen ogsaa ved en øget Kreditindskrænkning¹⁾.

¹⁾ Paa ét større Omraade har vi maaske endnu en Importreserve, nemlig saafremt Landbruget selv kan producere de nødvendige Foderstoffer, hvorved vel ca. 50 Mill. Kr. kan spares i Importværdi.

Selv om dette Billede af vor Situation er noget for mørkt, vil man sikkert alligevel kunne øjne de Vanskeligheder, som den nuværende Importregulering, efter at den handelspolitiske og beskæftigelsesmæssige Overgangstid maa siges at være gennemløbet, i en ikke fjern Fremtid vil kunne møde.

Da der i Bankinspektør Holger Koeds Pjece: »Nye Veje for Importreguleringen?« findes en klar og koncis Fremstilling af Aarsagerne til og Formaalene med Importreguleringen — hvortil henvises — skal her i al Korthed kun anføres de Ulemper, der iøvrigt kan anføres mod det bestaaende System.

1. Erhvervenes manglende Dispositionsfrihed.

Naar der her begyndes med denne Indvending, skyldes det, at man ikke altid har Indtryk af, at der udenfor Erhvervenes Rækker er tilstrækkelig stor Forstaaelse af den Betydning, det har for Handel og Industri saa frit som muligt at kunne træffe nødvendige Dispositioner under de til enhver Tid givne Importmuligheder.

Det er saaledes en betydelig Hæmsko med de relativt korte Tildelingsperioder, der hindrer Handelen i at udnytte de naturlige Markedschancer baade tidsmæssigt og kvantumsmæssigt, et Forhold, der slider mere paa Landets Resourcer end nødvendigt er. Og paa samme Maade betyder Tildelingsperioderne for Industrien baade Kraftspild og Produktionsfordyrelse i samme Udstrækning, som man ikke i god Tid og med Sikkerhed kan tilrettelægge tilstrækkeligt omfattende Produktionsplaner.

2. Det tungtvirkende Ansøgningsapparat.

Ogsaa dette bereder Vanskeligheder, ved at der i givne Situationer ikke kan handles tilstrækkeligt hurtigt. Selv med en overordentlig stor Imødekommenhed fra Bevillingsmyndighedernes Side — saaledes som Tilfældet er — vil det ikke kunne undgaas, at disses blotte Tilstedeværelse hæmmer ikke mindst Eksportindustriens Mobilitet og Konkurrenceevne, og ved at være et Led, alle skal igennem, ogsaa lægger Hindringer i Vejen for Reeksporthandelen.

Disse Forhold medfører alle Tab for Landet uden at være nødvendige Led i den Importindskrænkning, som Forholdene iøvrigt tilsiger.

3. Importørmonopolet.

Det behøver næppe særlig Paavisning, hvilke Gøner der i Længden er forbundet med i et Samfund at lænke Importen til en bestemt Kreds af Mennesker. Det virker dræbende for Firmaer i Udvikling og holder paa den anden Side Forretninger, der er i Tilbagegang, oppe, og selv om der anerkendes enkelte Nyimportører, vil Tilgangen ikke blive naturlig, da det jo ikke er sikkert, at det er de dygtigste, der kommer frem. Endelig kan der ikke skiftes Branche, og Monopolstillingen bringer desuden en ny Indvending i Forbindelse med den bestaaende Ordning frem, nemlig Spørgsmaalet om Prisernes Højde.

4. Prisstigningen.

Det er givet, at der med Indskrænkningen i Importen følger en Mulighed for og Tendens til Prisstigning paa de importbegrænsede Varer. At denne Prisstigning maaske ikke udnyttes eller udnyttes fuldt ud, kan skyldes en af følgende Aarsager: a) Man tærer paa et Lager, b) Samfundssind, c) Frygt for Priskontrol, d) Frygt for at miste en god Kunde, i Forbindelse med e) privat Rationering mellem Kunderne, eller f) maaske kommer Prisstigningen slet ikke til Udtryk grundet paa det nuværende Systems Mulighed for i visse Tilfælde at binde Anvendelsen af Importbevillingerne. Alt dette er sikkert ikke alene muligt, men ogsaa sandsynligt, da man har det Indtryk, at den danske Handel har vist Maadehold. Men i samme Grad Reguleringen skærpes og Lagrene tømmes, vil ogsaa Tendensen til Prisopgang gøre sig stærkere gældende — og Provenuet tilfalde Importørerne.

Uden her at skulle gaa langt ind paa Spørgsmaalet om det retfærdige i, at Avancen stiger ved en mindre Omsætning — det vil i hvert Fald næppe overstige den Grad, hvori Omkostningerne ikke kan nedsættes ved den mindre Omsætning — saa kan Prisstigningen imidlertid blive saa stærk, at det offentliges Krav om enten Priskontrol og Rationering eller Adgang til at inddrage Prisstigningen helt eller delvist bliver aktuelt.

Vi er herefter naaet til Spørgsmaalet om, hvilke Reformers der kan tænkes indført til Imødegaaelse af de rejste Indvendinger mod den gældende Ordning.

Der har i Forbindelse med Spørgsmaalet om Prisstigningen ofte været talt om Prisregulering. Da en saadan Ordning ikke kan betragtes som konstruktiv, og flere regulerende Indgreb, end

vi allerede har, kun kan besværliggøre Situationen for Erhvervene yderligere, synes en saadan Ordning ikke særlig vel egnet, naar man ad andre Veje kan opnaa bedre Resultater i den givne Situation. Iøvrigt vil en Prisregulering i sig selv være en vanskelig og bekostelig Opgave, for hvad skal f. Eks. være Maalet, der maales med? Erfaringen fra tidligere Tider viser tillige, at en saadan Foranstaltning ikke virker fremmende paa Redeligheden, og det vil ofte være lettere at fange den lille Synder end den virkelige Førbryder. Desuden forekommer det unaturligt at gribe ind i den frie Prisdannelse, der dog giver det bedste Billede af Importreguleringens Virkninger, og derfor ogsaa kan være Maal for, hvilke Ændringer, der bør foretages. Endelig vil den frie Prisdannelses Svækkelse af Købekraften maaske blive en Nødvendighed, da Ønsket om en høj Levestandard ikke er identisk med Evnen til at opretholde en saadan.

Iøvrigt skal her ikke gaas nærmere ind paa saadanne Enkeltreformer, der maaske imødekommer en enkelt af de rejste Indvendinger mod den gældende Ordning; det Spørgsmaal, der her skal diskuteres, er, om der maaske findes et System, der tilfredsstiller alle de rejste Ønsker i saa stor Udstrækning, som en Nødssituation overhovedet muliggør. Det eneste System, der synes at have været fremme, og som lader sig indpasse i Forholdene, er det i den tidligere nævnte Pjece af Bankinspektør Koed fremsatte Auktionsforslag, der i Korthed gaar ud paa følgende (om Enkeltheder henvises til Pjecen): Det nuværende System bevares uforandret udadtil. Indadtil ophæves hele Fordelingsapparatet, og Importbevillinger fordeles ikke mellem privilegerede Importører, men sættes af et Importraad til Auktion blandt de højstbydende i Stykker af f. Eks. 1000 Kr., idet de sædvanlige Bevillingsperioder bevares, og der indføres et Refusionssystem for Eksporten. — Der skulde herigennem opnaas, at Importmonopolet forsvandt, og da det vilde kunne forventes, at den Pris, Attesterne vilde blive solgt til, netop falder sammen med den Ekstrafortjeneste, som betinges af Begrænsningen af Importen, vilde denne fremtidigt tilfalde Staten. De værste Ulemper ved det bestaaende System indadtil vilde forsvinde, og da der ingen Ændring sker udadtil, vil Reguleringens Hovedformaal fortsat være opfyldte. — At der ved dette System er meget, der tiltaler, turde være givet i lige saa høj Grad, som det teoretiske Grundlag for Systemet er rigtigt. Imidlertid rejser der sig, jo mere man overvejer Systemets Virkninger i Praxis, ret svære Betæneligheder, der lader formode,

at Systemets Enkelthed daarligt lader sig forene med det praktiske Livs Mangfoldighed. En kort Gennemgang af forskellige Forhold vil nærmere belyse dette.

For det første kan det forudses, at Auktionerne i sig selv vil indebære Vanskeligheder. Hvor skal de holdes? Skal Provinsianerne rejse til København, maaske adskillige Gange om Aaret - - eller hvordan? Skal alle byde? Og vil Auktionerne ikke strække sig over for lang Tid? Er det muligt for en hel Periode ad Gangen paa Forhaand nøjagtigt at vide, hvad man faar Brug for, og hvad man kan give for varierende Kvanta? Hvorledes med de Behov, der opstaar og skal dækkes mellem to Auktioner? Vil der ikke nemt kunne dannes Ringe til samlet Opkøb? o. s. v. o. s. v. Spørgsmaal, af hvis tilfredsstillende Løsning Troen paa, at Systemet kan bære, afhænger. Nu vil ganske vist en Del af Spørgsmaalene mildnes derigennem, at Attesterne tænkes gjort omsættelige, saaledes at der kan handles med dem; men her ligger en Fare for Jobberi, selv om der vil være en Tendens til en Prisdannelse paa Attesterne mellem Auktionerne, der i nogen Grad vil være en Rettesnor for Priserne ved en senere stedfindende Auktion. En Del Mangler synes Systemet dog at have, og selv om den Indvending, som den store Offentlighed vil møde med, at det virker prisfordyrende, maaske ikke synes særlig logisk, kan ogsaa denne Indvending være alvorlig nok. For selv om en Prisfordyrelse, da der fortsat kommer samme Varemængder ind i Landet som hidtil, ikke synes at kunne blive nogen logisk Følge af Auktionssystemet, er der en Del, der taler for, at det dog vil blive Tilfældet. For det første ligger der i Auktionsidéen, at den Prisstigning, der allerede nu er Mulighed for, men som tidligere omtalt, ikke kan antages at være fuldt udnyttet, vil blive dette, og for det andet har Auktionssystemet ikke Muligheder for at holde igen, som det nu er Tilfældet ved den klausulerede Importtilladelse, saa det sandsynligste Resultat er vel, at Prisstigningen vil blive større, end Forslagsstilleren venter, men ringere end den brede Offentlighed tror.

Endvidere vil de Vanskeligheder, der tidligere er omtalt i Forbindelse med de relativt korte Tildelingsperioder, ikke forsvinde, men tværtimod skærpes, da der ikke som nu er Muligheder for Udstedelse af Ekstrabevillinger, og et pludseligt opstaaet Behov saaledes ikke vil kunne dækkes, hvis der ikke ved Køb kan skaffes Attester. Og medens der i Øjeblikket er Mulighed for Udstedelse af à Kontobevillinger, saafremt der ved en Tildelingsperio-

des Begyndelse er Underhandlinger om Handelsaftaler igang, vil man daarligt kunne tænke sig flere Auktioner i samme Periode, hvorfor Risikoen for et »Tomrum« uden Attester er til Stede. Man kan heller ikke se bort fra, at Ordningen vil give Erhvervs-livet en Del at tænke paa ved alle de Spørgsmaal, der vedrører Tilbudsgivning, Licitationer og Kalkuleringer, ligesom Systemet vil være en aaben Bog for Udlandet at slaa op i, da det vel maa forudsættes, at de samlede Beløb, der skal bortauktioneres til Import af hver Vare fra hvert Land maa offentliggøres, saafremt de bydende skal have nogen Mulighed for at udregne, hvor meget de kan byde. Og at dette Forhold ikke kan siges at være udpræget heldigt, behøver næppe at understreges.

Denne Gennemgang af Auktionsforslaget skulde antyde, at saafremt andre Forslag synes at indebære Muligheder, vil de have Krav paa at komme frem til Diskussion, og denne Artikel vil derfor slutte med en Gennemgang af et Forslag, der ogsaa er antydet i Bankinspektør Koeds Pjece, uden dog at være særlig udførligt behandlet. Der tænkes her paa et System, der giver Mulighed for et frit Erhvervsliv i et protektionistisk Samfund, hvor Afgiften ikke er paalagt af protektionistiske Grunde, men for at hæmme og dirigere Importen og lade den samfundsbestemte Prisstigning, der følger heraf, tilfalde Staten. Det særlige ved Forslaget ligger i Maaden, hvorpaa Reguleringens handelspolitiske Formaal efterkommes. Medens en Toldpolitik ikke uden Differentialsatser, der af Hensyn til vore Handelsaftaler og Opretholdelsen af vor Eksport næppe kan komme paa Tale, kan dirigere vore Indkøb derhen, hvor vore Eksportmuligheder ligger, skulde dette ved Forslaget kunne opnaas paa følgende Maade: Man tænker sig, at Importens Total ikke direkte fastlægges, men at Begrænsningen opnaas ved en Afgift paa iøvrigt delvist omsættelige Attester. Et Importraad træffer Bestemmelse om, i hvor mange Grupper Importen skal deles og hvor høj Afgiften skal være for de enkelte Grupper (fra 0 for en Frigruppe over varierende Satser til maaske 100 pCt. for Varer, der ikke ønskes Import af) — idet det iøvrigt som ved Auktionsforslaget er Tanken at refundere Afgiften ved Eksport og Reeksport. — Der vil vel næppe herske Tvivl om, at den samlede Importmængde ad denne Vej vil kunne reguleres; naturligvis maa der ved et saadant Systems Indførelse drages Omsorg for, at Afgifterne sættes saa højt, at Fristelsen til at fylde eventuelle tomme Lagre op holdes i Tømme ved Udsigten til, at Afgiften vil kunne ændres i nedadgaaende Retning senere.

Nu er det imidlertid ikke Tanken, at man skulde kunne købe f. Eks. for 1000 Kr. Attester til Import af lad os sige Jern fra et bestemt Land. Meningen er, at der for hvert Varenummer (Vareposition) udstedes Attester, hvor det samlede Beløb, Attesten lyder paa, er delt ud til Import fra de Lande, der for paagældende Varenummer kan blive Tale om, i samme Forhold som vore Handelsaftaler og Ønsker iøvrigt tilsiger. Lad os illustrere dette ved at udvide Eksemplet med Attesten paa de 1000 Kr. Jern under et bestemt Varenummer. Denne vil koste den fasisatte Afgift og have følgende Udseende: En Tallon giver Adgang til Import fra Tyskland for 500 Kr., en anden til Import fra England for 400 Kr. og en tredie til Import fra Belgien-Luxemborg for 100 Kr., ialt 1000 Kr., alt under Forudsætning af, at de nævnte Tal svarer til de Proportioner, vi ønsker eller har forpligtet os til at handle i med de respektive Lande, og de nævnte Lande er de eneste, hvorfra vi indfører den paagældende Artikel. — (Der er forbavsende faa Varenumre, der importeres fra mere end 2, 3 til 4 Lande). Da nu den Sending, den enkelte Importør ønsker indklareret, ikke er fra mere end et Land, er det Tanken at autorisere en bestemt Kreds — mest praktisk maaske Bankerne og Vekslererne — til a l e n e at kunne købe de oprindelige sammensatte Attester af Importmyndighederne, mod at denne Kreds — under Kontrol — er forpligtede til ikke ved Videre salget af Attester paa det enkelte Land til Importørerne, at tjene mere ved denne Handel, end at Omkostningerne dækkes. Dette vil med andre Ord sige, at dannes der paa Grund af Efterspørgslen herhjemme og Prisen paa Varen i Oprindelseslandet en Overkurs for Attesterne til Varer fra et Land, bliver der en tilsvarende Underkurs for Attesterne til Varer fra et andet Land, og Prisen for en Vares Total herhjemme vil altid være lig Indkøbspris + Importafgift + normal Avance, bestemt ved fri Konkurrence. For at være sikker paa, at samtlige Attester videresælges af Bankerne, maa der være en vis Tidsfrist, indenfor hvilken Attesterne skal være brugte — da det jo er en Betingelse, hvis Handelsaftalerne skal holdes, at alle Attester benyttes. — Importraadet vil iøvrigt være bemyndiget til, naar Handelsaftaler eller Importvolumen (Valutareserve) tilsiger det, at forhøje eller nedsætte Afgifterne.

Fordelen ved Systemet skulde saavel fra et Erhvervssynspunkt som fra et Samfundssynspunkt synes uomtvistelig. Indvendingerne mod Perioderne og den manglende Dispositionsfrihed eksisterer ikke, saalidt som Indvendingerne mod Importmonopolet og

Prisstigningen. Der er endvidere den Fordel for Importørerne, i Modsætning til Auktionsforslaget, at Afgifterne først skal erlægges ved Indklareringen — hvad der tillige er det mest demokratiske — selv om man, naar man allerede paa Indkøbstidspunktet vil sikre sig den Afgift, man kommer til at betale, maa bestille Attesterne i en Bank til Prisen paa Bestillingsdagen og saaledes forrente Afgiftsbeløbet, indtil Attesterne ved Indklareringen skal overtages. De vigtigste Spørgsmaal er saa, om Systemet vil være muligt at administrere, og om det lader sig passe ind i Forholdet udadtil.

Med Hensyn til det første Spørgsmaal kan dette sikkert besvares med ja, da de Overvejelser, der udkræves, ikke skiller sig fra, hvad der gaar forud for Indførselen af et Toldsystem, og med Hensyn til det andet Spørgsmaal vil Udlandet vel næppe kunne behjælpes os, at vore Forhold nødvendiggør en Afgift for at faa Lov til at importere (dette gælder jo ogsaa Auktionsforslaget), da alle u d a d til bliver behandlet fuldkomment ens. Men hvad mener andre om Forslaget?
